

színházi esték

* A Miskolci Nemzeti Színház és az egri Gárdonyi Géza Színház műsorismertetője — 1977. december *

Adni és befogadni

A színháznak — bárhol is működik — mindig örökös dilemmája, hogy mennyire ismerik, s jó ismerik-e? Néhány esztendeje szokás volt vidéki elszigeteltségről beszélni. Talán nem is alaptalanul. Bizony nem egyszer kellett kisebb-nagyobb keserűséggel tudomásul vennünk, hogy a Pécsen, illetve Miskolcon, vagy Szegeden élő színművészek, rendezők alig ismerik egymást, vagy ha személy szerint ismerik is, nagyon keveset tudnak egymás művészi ambícióiról, törekvéseiről, terveiről.

Az utóbbi hónapokban színházunk az eddigieknél jobban megmutatta magát a nemzeti és a nemzetközi nyilvánosságnak. Az elmúlt évad végén tartott színházi napoknak nemcsak hazai, hanem külföldi vendégei is voltak; sokan ismerkedtek meg színházunk alapvető célkitűzéseivel, s nyertek fogalmat az itteni társulat művészi erejéről. A színházi napokon szövődött kapcsolatoknak nem szakadt szála; rendezőinket, színészeinket több megtisztelő feladat várja határainkon innen és határainkon túl. Hírt adtunk már arról, hogy Illés István Finnországban rendez majd, Szűcs János pedig a kassai színházról kapott meghívást. Kassával egyébként — mind a szlovák színházzal, mind a Thália Társulattal egyre erősödnek kapcsolataink. Műsorcsere-szerződésünk keretében november 28-án mutattuk be Kassán a Varázskeringőt. A következőkben nemcsak zenés produkciókkal vendégeskedünk egymás színházában. Legközelebb Shakespeare III. Richárdjával mutatkozik be nálunk a Kassai Állami Színház. Lorenzaccio című produkciónk díszlet- és jelmeztervezője két olyan kitűnő művész, mint Ján Hanák és Helena Bezaková. Mind a színháznak, mind a közönségnek nagy élmény jelentett a Moszkvai Művész Színház november 20.—27-i vendégjátéka. És nagyon reméljük, hogy a fővárosban rövidesen megalakuló „befogadó színház” majd egy-egy miskolci produkciót is befogad.

Karácsonyi meglepetés a legfiatalabb nézőknek: HAMUPIPÓKE

A Játékszín '77 újdonsága: KÉT FERFI SAKKBAN

A Hamupipőke és rendezője

A rendező imponálóan fiatal, mindössze 28 éves (annyinak sem lát-szik), s immár húszéves színházi múltja van. Az elmondottakban nincs semmi túlzás. Csupán arról van szó, hogy Halasi Imre színházi közegben nőtt fel (szülei a debreceni Csokonai Színház tagjai), így hát korán megismerkedhetett a festett világgal.

Nahát, így könnyű! — halljuk szinte az ironikus hangú felkiáltást. Pedig nem könnyű. A fiatalember — aki kezdettől fogva rendezőnek készült — csak nagy gyürkőzés után szánta rá magát a főiskolára, s akkor is csak színész szakra mert jelentkezni. Háromszor vallott kudarcot. — Nincs mit veszítenem — gondolta, s most már rendezőnek jelentkezett. Az első próbálkozását siker koronázta. Közben persze asszisztenskedett, játszott Debrecenben, s egy évet töltött a Nemzeti Színház stúdiójában is.

Gondolom, a legfontosabbakat el is mondtuk a Hamupipőke rendező-jéről. Nem, dehogyis mondtuk. Hiszen ez csak amolyan életrajzféle. Halasi Imre — ezt csak hosszú beszélgetés után mondta ki — a költészet szeretete miatt vált színházi emberré. Hisz a mindennap újra teremthető, teremthető csodákban, s na-

gyon fontosnak tartja, hogy ezekkel a csodákkal már a kisgyerekeket is megismertessük.

Eddigi pályafutását Kisfaludy Károly Szeget szeggel című műve, Hunyady Sándor Bakaruhában című egyfelvonásosa, és egy kitűnő főiskolai vizsgaelőadás, Tennessee Villiams Múlt nyáron hirtelen... című drámája jelzi. Beszélgetésünkkel kezdte meg a Hamupipőke című mesejáték próbáit. A Grimm mese alapanyagát Romhányi József formálta színes, játékban gazdag történetté és Fényes Szabolcs írt hozzá hangulatos zenét. Az előadás főleg a 8—14 éves gyerekeknek szól majd.

— Szeretném — mondja Halasi Imre —, ha hozzám hasonlóan befeledkezne nézőim a mesébe. S erre minden lehetőség megvan, hiszen a színészek nagy kedvet éreznek a darab iránt. Sajnos, minden nevet nem sorolhatok fel, mert két szereposztásban — tehát tulajdonképpen két előadásban — készül a produkció. Annyit azonban elárulok, hogy az egyik Hamupipőke Péva Ibolya, a másik Milviusz Andrea. A mostohák: Demeter Hedvig és Lenkey Edit, a királyfi pedig Matyas György. A díszleteket Langmár András, a jelmezeket Egedi Edit tervezte.

Évfordulók

Öt esztendővel ezelőtt, 1972. december 26-án távozott el közülünk Domján Edit színművésznő, korunk egyik legsajátosabb tehetségű művésze. A miskolciaknak megadott, hogy nem sokkal halála előtt egyik nagy sikerű szerepében láthatták (A bolond lány). Domján Edit 1932-ben született, 54-ben fejezte be a Színművészeti Főiskolát, több évig a Szegedi Nemzeti Színház tagja volt, ahol számos dráma és vígjáték vezető szerepében láthatták. Budapesten a Petőfi Színházban mutatkozott be, majd 1963-ban a Nemzeti Színház tagja lett. 1964-től haláláig a Madách Színházban játszott, műfajilag erősen eltérő szerepeket, de valamennyit nagy sikerrel. Humor, könnyedség, és bensőséges líra jellemezte alakításait. Emlékeztetés alakítása volt Molnár Ferenc Az üvegcipő-beli Irmája, a Liliom Julikája, nagy sikerrel játszotta Brecht Koldusoperájának Pollyját, Szakonyi első darabjának (Életem, Zsóka) címszerepét, fellépett Titániként a szentiványi álomban, és évadokon át játszotta Achara A bolond lány című komédiájának fűszerepét. Több film és tévéjáték is őrzí alakját.

★

„Vándorszínész korában Megyeri, / Van-e, ki e nevet nem ismeri?” Nemcsak Petőfi Sándor verse, hanem a színház történetét is megörizte Megyeri Károly, a kitűnő komikus alakját. A realista színjátszás úttörője volt a magyar színpadon. 1842. december 12-én hunyt el. Atyja örökséget folytatva gazdasátszéknek készült, a Károlyi uradalom inspektorának kifizetése miatt azonban elbocsátották, mire 1817-ben színésznek csapott fel Kilenyi Dávid társulatánál. Ekkor vette fel családi neve helyett szülőfalujáról színészi nevét. Kiseb-nagyobb társulatokkal bejárta a Felvidéket, a Dunántúlt, sőt Erdélyt is. 1828-ban Kassára került, s „vezértaggá” küzdötte fel magát. 1837-ben lett a Nemzeti Színház tagja, haláláig itt is maradt. Grotteszk testalkata — kis vézna teste, nagy borzas feje, mozgékony arca, fürgé mozdulatai, sok modulációra képes hangja — a komikus szerepkörbe utalták. Legnagyobb sikereit bécsi boházatok komikus alakjaival aratta. Nagy tetszéssel játszotta a Kisfaludy-vígjátékok komikus szerepeit, különösen Lombai inspektort (Csaióddások). Megformálta a Hamlet Poloniusát és a Lear király Bolondját is.

★

135 évvel ezelőtt született Csiky Gergely drámaíró, műfordító, dramaturg, színészpédagógus. A papi pályát otthagya, az irodalomnak élt. Mint a Nemzeti Színház Drámaosztály Bizottságának tagja és mint a Színművészeti Akadémia dramaturgia tanára értékes munkásságot fejtett ki, színiakadémiai hallgatóinak használatára írta Dramaturgia című kétkötetes művét. Több drámáját az utóbbi évtizedekben is sikerrel játszották.

★

Százöt esztendővel ezelőtt született Janovics Jenő, színigazgató. Mérnöknek készült, majd a Színiakadémia elvégzése után 1894-ben Miskolcon kezdte pályáját. Vidéki szerződése után 1896-ban a kolozsvári Nemzeti Színházhoz szerződött, melynek rendezője lett. Később Szegeden működött, majd a századforduló után a kolozsvári színházat igazgatta; 1918 után pedig az erdélyi magyar színészövetség elnöke volt. Mint igazgató, felvirágoztatta a kolozsvári színházat, műsorát igyekezett önállóvá tenni és felszabadítani a pesti műsor járma alól. Sok erdélyi írók szerepeltetett. Nagy érdemeket szerzett a magyar filmgyártás megindítása körül. Több esztétikai és színház-történeti cikket írt. Legjelentősebb munkája: Csiky Gergely élete és művei, de igen figyelemre méltó mű A magyar dráma irányai (1907) és A Farkas utcai színház is (1941).

Két férfi sakkban

Beszélgetés Sallós Gáborral

— A darab ismeretében úgy érezzük, hogy nem véletlenül alkalmazta éppen itt a játék kifejezést.

— Tényleg nem, hiszen Horniček műve vérbeli játék, valódi komédia. Ebben egy pillanatra sem kételkednénk az olvasók, ha most menten elmondanám a darab tartalmát. Csakhogy ez olyan játék, amelynek fordulatait kár lenne felfedni, hiszen azzal elrontanánk a közönség majdani játékát.

— Annyit talán mégis elárulhatunk, hogy a darab cselekménye valahol Itáliában játszódik, mégpedig a XVIII. században.

— Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy valami — tőlünk távol eső — régi történetről van szó. Helyesebben, ha a történet nem is újkeletű (hiszen az események ilyen módon itt és most aligha következhetnének be), tanulsága nagyon is a mához szól. De hogy ne beszéljünk talányokban, annyit mégis elmondok, hogy főszereplői — a két korabeli uniformisba bújtatott férfiú — szerepet játszanak. A helyszín egy csűr vagy istálló, ahol a két kitűnő úriember — a nevüket nem könnyű megjegyezni: Giacomo Campo Forte de la Signoria és Marcello della Torre dei buon Fratelli — szerepet játszik. Mindketten katonák, s így a játék egy furcsa katonásdi; fogságba ejtéssel, kihallgatással stb., stb. Hogy ki a fogoly — helyesebben, hogy mikor ki a fogoly — és a foglyul ejtő, ez majd elválík, Mint sejtik, ez a sajátos sakkjáték két embernek — bármennyire elszántak is — unalmas volna, így mások is csatlakoznak hozzájuk. Természetesen két hölgy. Róluk csak annyit, hogy az ő játékaik sokkal racionálisabbak, életrevalóbbak, mint a férfiaké.

— Az imént szerepjátásról beszélt, gondolom, hogy a céltalan játék, illetve a pózolás az, amely leginkább átsüt a századokon.

— Semmiképpen sem akarunk a

darabba olyasmit belemagyarázni, ami a szerző szándéka szerint nem foglaltatik benne. Tény azonban, hogy Horniček mai író; nekünk, XX. századi embereknek írta művét. A két férfi sakkban természetesen nem egy mély brechti szatíra, de igenis éles hangon szól a szerepjátás, mindenféle póz és mindenféle pótcselekvés ellen. Azok az emberek, akik üres konvencióknak élnek, s csak viselik rangjukat anélkül, hogy valamilyen hasznos tevékenységre szánnák rá magukat, ostobák és neveltségesek. A hasznos munka és a lázas semmittevés közti különbségről beszél a többi között Horniček. A legneveltségesebb az, hogy a férfiak — akik fondorlatos módon sakkban tartják egymást — azonnal megfeledkeznek pózaikról, ha életükbe beleszólnak olyan hétköznapi dolgok, mint az éhség, a ruhátlanság, s egyéb kellemetlenségek. Az elmondottakból talán nyilvánvaló, hogy a komédiának csak úgy lesz igazi hatása, ha azt halálosan, véresen komolyan játsszuk. Hiszen hőseink hisznek a téveszméikben; szerepjátásuk komoly, sőt, fennkölt.

★

Szereplők: Tanay Bella, Martin Márta, Varga Gyula, Vitéz László és Somló Ferenc.

A naptári évet — december 20-án — egy új bemutatóval zárjuk. A darabnak több névuma mellett kettőről okvetlenül érdemes beszélni. Az első, hogy ismét kinyílnak a Játékszín ajtai, a másik pedig, hogy újból a kelet-európai drámairodalom gazdag anyagából merítünk.

A bemutatóról Sallós Gáborral, színházunk igazgatójával beszélgettünk, aki annak idején létrehozta a Játékszint, s aki a mostani előadás is rendező. Miroslav Horniček: Két férfi sakkban című komédiájáról van szó.

— A mű Csehszlovákiában az úgynevezett sikerdarabok közé számít; a közelmúltban a prágai televízió is sugározta a kitűnő színész-író drámáját. Hozzánk Stier Ferenc fordításában jutott el a darab, s a szöveggönyvön Szakonyi Károly végzett jelentős dramaturgiai munkát. Előrebocsátom, hogy a Két férfi sakkban eredetileg nem stúdiósínpadra komponált mű — a későbbiekben játszani fogjuk majd az egri színházunkban is —, de meggyőződésünk, hogy kitűnően érvényesül majd a mi kis zsebszínházunk intim körülményei között. És ebben nagy része lesz Langmár Andrásnak, a neves díszlettervezőnek, aki — piciny területen is — jól szervezett és beszédes teret komponált a játéknak.

Miskolci műsor

1. csütörtök	VARÁZSKERINGŐ	Schiller bérlet (7)
2. péntek	VARÁZSKERINGŐ	Molière bérlet (7)
3. szombat	VARÁZSKERINGŐ	Bérletszünet (7)
4. vasárnap	VARÁZSKERINGŐ	Bérletszünet (3)
	VARÁZSKERINGŐ	Goldoni bérlet (7)
5. hétfő	Nincs előadás	
6. kedd	VARÁZSKERINGŐ	Bérletszünet (7)
7. szerda	VARÁZSKERINGŐ	Bérletszünet (7)
8. csütörtök	IVANOV	Madách bérlet (7)
9. péntek	IVANOV	Vörösmarty bérlet (7)
10. szombat	IVANOV	Petőfi ifj. bérlet (3)
	VARÁZSKERINGŐ	Bérletszünet (fél 8)
11. vasárnap	IVANOV	Szigligeti bérlet (7)
12. hétfő	A MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR HANGVERSENYE	(fél 8)
13. kedd	IVANOV	Ibsen bérlet (7)
14. szerda	IVANOV	Shakespeare bérlet (7)
15. csütörtök	IVANOV	Huszka és egyetemi bérlet (7)
16. péntek	IVANOV	Molière bérlet (7)
17. szombat	IVANOV	József A. ifj. bérlet (3)
	IVANOV	Csiky bérlet (7)
18. vasárnap	IVANOV	Déryné bérlet (7)
19. hétfő	PILLANGÓKISASSZONY	A debreceni Csokonai Színház operaelőadása (7)
20. kedd	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (11)
	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (2)
21. szerda	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (11)
	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (2)
22. csütörtök	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (11)
	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (2)
23. péntek	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (11)
	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (2)
24. szombat	Nincs előadás	
25. vasárnap	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (11)
	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (2)
26. hétfő	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (11)
	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (2)
27. kedd	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (11)
	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (2)
28. szerda	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (3)
29. csütörtök	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (3)
30. péntek	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (3)
31. szombat	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (3)
1978. január 1. vasárnap	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (3)
2. hétfő	HUNYADI LÁSZLÓ	A debreceni Csokonai Színház operaelőadása (7)

A JÁTÉKSZÍN 77. előadásai: Hornicek: KÉT FÉRFI SAKKBAN, 1977. december 20., 21., 22., 23., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 31-én este 7 órakor.

Fehér Tibor

Harmath Albert

Kettős szereposztás

Falragaszokon, műsorismertetőkön megszokott látvány, hogy összekapcsoló jel köti egybe két színész nevét. Mindenki tudja, hogy kettős szereposztásról van szó, két művész formálja meg ugyanazt a figurát. A kettős szereposztás — akár jelölték ezt, akár nem — tulajdonképpen ugyanolyan régi, mint maga a színház. Valószínű, hogy már az antik színházban is voltak kettős szereposztások, de beugrások bizonyosan. A polgári színházakban aztán első és második szereposztásról kezdtek beszélni. Akkoriban mindenki számára világos volt, hogy az elsőként feltüntetett név a rangosabb, ő a sztár, míg a második csak afféle helyettes. Az utóbbi évtizedek színházi gyakorlata szerint — nem tapintatból, hanem a tényeknek engedelmessé — nem első és második, hanem egyszerűen kettős szereposztásról beszélünk.

Akár bevalljuk, akár nem, a kettős szereposztásnak általában nem örülnek a színházon belül, vagy legalábbis hosszú ideig nem örültek. A két színész már jó előre kiválasztatott, s

aztán — a próbák utolsó stádiumában — eldöntötte a rendező, hogy ki játszik a premieren, s ki mutatkozik be majd később. De nem egy esetben (a színház sokszor kiszámíthatatlan), a siker éppen fordítva jelentkezett.

A kettős szereposztás mindenképpen próba, vagy, ha úgy tetszik, verseny. A lényeg az, hogy a két különböző színész saját alkata és vérmérséklete szerint formálja meg a figurát. A közönségnek tulajdonképpen örülnie kellene a kettős szereposztásnak, s az igazi színházbarátok örülnék is. Aki igazán szereti, érti a színházat és kíváncsi arra, az rendszerint mindkét szereposztásban megnézi az előadást. S jól teszi, mert gazdagodik ezáltal.

Felsorolt tételeink bizonyosságául elmondjuk, hogy hány darabban, hány szerepben került sor az utóbbi időben színházunknál kettős szereposztásra. Bevezetőül idézzük Fehér Tibor véleményét, aki az utóbbi hetekben lépett be Kalhas főjós szerepébe a Szép Heléna című produkcióba. Fehér Tibor, a szín-

Kelemen Márta

Lenkey Edit

Milviusz Andrea

Csizsár Nándor

ház vezető művésze már évtizedek óta „első szereposztásban” mutatkozik be, most mégis szívesen vállalta a főjós szerepét. Számára — mint megtudtuk — ez nem valami utánjártás. De mindenképpen érdekes és izgalmas feladat, amit saját egyénisége és vérmérséklete szerint oldott meg — tegyük hozzá — ki-robbanó sikerrel. Harmath Albert, a Széő Heléna című produkcióban nem kevésbé neves pályatársa helyett lépett be főszereplőként, mint Rózsa Sándor. Bár látta Rózsát Párisként, észébe sem jutott, hogy másolja. A fiatal színművész a figura mához szóló vonatkozásait ragadta meg, s hála kitűnő muzikalitásának, egy modern, Páris-tudott megformálni. Kelemen Mártát Minerva istennőként köszönthetjük, ugyancsak a Szép Helénában. A közönség felcsattanó tapsa bizonyítja, hogy mennyire sikeres ez az alakítás. Lenkey Editnek nem kisebb egyéniséggel kellett versenyeznie az Ivanov Zinaidájaként, mint Kovács Mária. Gyanítjuk, hogy a két neves művésznő többször is szót váltott a figuráról. Ezért lett Lenkey Edit alakítása egészen más indíttatású, mint a Kovács Máriaé, s ezért lett

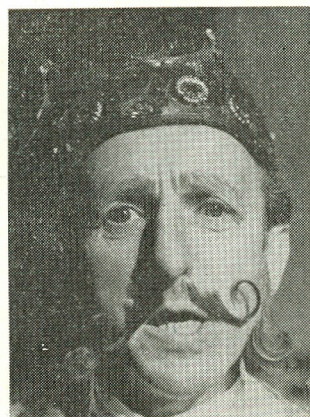
ugyanakkor maradéktalanul jó és hiteles. Vagy egyszerűbben: ezért lett öntörvényű. Mert mindenki — a saját lehetőségei szerint formál meg egy-egy alakot. Ezért felel meg kitűnően funkciójának Milviusz Andrea titkárnöje a Fürdőigazgatóban (korábban Komáromy Éva játszotta) a Garabonciásban pedig Csizsár Nándor Böhönce (Bösze Péter szerepe volt). Aki igazán kíváncsiak a színházra, bizonyára meglekintik majd Csorba Ilonát Helenaként a Varázskeringőben. Benkő Mártát Primás Franciként, és Kanalas Lászlót, aki Joachimot „vezeti elő” Oscar Straus operettjében.

Csorba Ilona

Benkő Márta

Kanalas László

„Csak gyilkológép voltam”

Lorenzaccio

Alfred de Musset drámája következő bemutatónk. A fiatal Medici herceg, a tanult, szelíd lelkű Lorenzo (Lorenzaccio) helyett nagybátyja, a feslett erkölcsű, idegen katonákkal uralkodó Alessandro lett Firenze ura. Hogy a hatalomról, amelyre méltatlan, majd letaszíthassa, Lorenzo az uralkodó társául szegődik, behízogően gonosznak mutatta magát. A színlelést azonban előbb-utóbb már nem tudja levetni, megszokja a romlottságot, gátlástalanná válik ő is. És könnyű lélekkel gyilkol. Tervét, hogy Alessandro-t megölje és a városnak egy szabad köztársaság megalapításának esélyét megadja, végre kell hajtania. Am, már nem hisz abban, hogy a zsarnoktól megszabadult emberek helyesen fognak dönteni és cselekedni. S csakugyan: Alessandro vesztét követően csak néhány forrófejű diák tör a hűbérurak ellen, lázadásukat leverik, az ifjakat lemészárolják. A város egy másik Medicit, Cosimót választja kényurának. Lorenzo kiábrándul, megveti önmagát, ki egykor jó volt, s gonosz lett hiábavalóan. „Csak gyilkológép voltam” — mondja keserűen. Sorsa eléri: orvul meggyilkolják. Az előadás rendezője Beke Sándor.

Egri műsor

1. csütörtök	FÜRDŐIGAZGATÓ	Bródy bérlet (7)
2. péntek	FÜRDŐIGAZGATÓ	Déryné bérlet (7)
3. szombat	FÜRDŐIGAZGATÓ	Bérletszünet (7)
4. vasárnap	FÜRDŐIGAZGATÓ	Bérletszünet (fél 4)
6. kedd	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (3)
7. szerda	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (11)
8. csütörtök	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (3)
	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (11)
9. péntek	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (11)
	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (3)
10. szombat	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (11)
	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (3)
11. vasárnap	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (11)
	HAMUPIPÓKE	Bérletszünet (3)
15. csütörtök	VARÁZSKERINGŐ	Bemutató bérlet (7)
16. péntek	VARÁZSKERINGŐ	Shakespeare bérlet (7)
17. szombat	VARÁZSKERINGŐ	Petőfi ifj. bérlet (fél 4)
	VARÁZSKERINGŐ	Katona bérlet (7)
18. vasárnap	VARÁZSKERINGŐ	Erkel bérlet (7)
22. csütörtök	VARÁZSKERINGŐ	Molière bérlet (7)
23. péntek	VARÁZSKERINGŐ	Déryné bérlet (7)
24. szombat	Nincs előadás	
25. vasárnap	VARÁZSKERINGŐ	Bérletszünet (7)
26. hétfő	VARÁZSKERINGŐ	Bérletszünet (7)
29. csütörtök	VARÁZSKERINGŐ	Bérletszünet (7)
30. péntek	VARÁZSKERINGŐ	Bérletszünet (7)
31. szombat	VARÁZSKERINGŐ	Bérletszünet (fél 4)
1978. január 1. vasárnap	VARÁZSKERINGŐ	Bérletszünet (fél 4)

A színházi dokumentumok között böngészve felleltük a Varázskeringő 1958. március 7-én bemutatott előadásának falragaszait és fényképeit. A fotókat nézve akaratlanul is összehasonlítást tettünk a mostani és a régi Varázskeringő között. A képek persze nem szólalnak meg, bármennyire is szépek és csábosak azokon a hölgyek, s bármilyen snájdigok is a katonatisztek. A képek nem beszélnek (vagy legalábbis keveset mondanak), de itt élnek közöttünk az egykori, az 1958-as Varázskeringő főszereplői, akik szívesen emlékeznek a hajdani sikersorozatra, amikor — a színház átépítése miatt — ott tapsolt estéinként a közönség Diósgyőrben, abban a legendás hírv Lovardában.

De most már adjuk át a szót a szereplőknek.

Fehér Tibor: — feltétlenül elvártam, hogy én szóljalak meg először, hiszen XVII. Joachimként léptem színpadra egykoron. (A mostani Joachim csak XIII., de hát ezekben a dinasztikus dolgokban soha sem ismertem ki magam igazán, így hát ne firtassuk.) Szóval ama kis mesebirodalomnak tizenhetedik uralkodója voltam, s ezt rendkívül komolyan vettem. Talán ennek a nagy komolyságnak köszönhető, hogy már belépésemet hatalmas hahota fogadta. A kitűnő rendező, Beleznay István — akinél a régi ope-

rettiskolát kevesen ismerték jobban — tudnillik nagy belépőt komponált nekem. A katonatisztek (az udvarom valamivel gazdagabb volt, mint a mostani Joachim udvara) feszes vigyázzban sorfalat alkotnak, s úgy várták — természetesen középről — belépésemet. En azonban — kitüntetésem alatt görnyedve — oldalról csáborogtam be, s amikor a tisztcsétek ezen meglepetve csattogtatni kezdték bokájukat, szerföltött megijedtem. „Minden nagyon szép, minden nagyon jó, mindennel nagyon meg vagyok eléged-

Búcsúzik a Fürdőigazgató

Nagy színházi viták után és sok sikeres előadással a háta mögött búcsúzik A fürdőigazgató. A színházi vitákról már többször is írtunk, ezúttal a sikeres előadásokat szeretnénk hangsúlyozni. Mert mindenféle okos és hasznos vita summáját tulajdonképpen a közönség mondta ki: azok a százak és ezrek, akik örömmel váltottak jegyet Bertha Bulcsu drámájára. A közönség érdeklődése vitathatatlanul bizonyítja: A fürdőigazgató tetszett; a dráma közéleti indíttatása visszhangot keltett a nézőkben, szívesen fogadták, élték a darabot. Bertha Bulcsunak — ahogyan ezt a különböző szakemberek megfogalmazták — néhány dolgot meg kell még tanulnia a színházról. A legfontosabbat azonban már tudja. Nevezetesen azt, hogy a színházi előadás mindig a nézők szolgálatára; korunk legizgalmasabb, legégetőbb kérdéseit őszintén, nyíltan és keményen tárja fel.

Egyik neves kritikusunk a következőket jegyezte meg vezető napilapunkban: ha színházigazgató lennék, újabb drámát íratnék Bertha Bulcsuval. Igaza volt. Bertha Bulcsunak minél előbb újabb drámát kell írnia. Ugyanolyan indulattal és indítással, ahogyan A fürdőigazgatót megfogalmazta. Mert az író — mint ahogyan publikációiban annyiszor tette — ezúttal is közéletünk egyik legizgalmasabb tematikájához nyúl. Ahhoz tudniillik, hogy miként lehet nálunk kiskapukat keresni, hogy hogyan tolatják fel magukat ügyeskedő emberek reformereknek, s hogy egy-egy vállalkozás mögött olykor mennyi jószándék, fantázia, s mennyi (nevezük nevén) szélhámoság húzódik meg.

A fürdőigazgató szatirikus játék; szereplői s a darabban felrajzolt szituációk túlzottak, karikatürisztikusak, sőt abszurdak. Vialagos, hogy ilyen fürdőigazgató, ilyen fürdő s ilyen revizor nincs az életben. De nagyon sok vállalkozás kísértetiesen hasonlít a Bertha Bulcsu fürdőjéhez, „fürdővilágához”. S ez a hasonlóság megfogta a közönséget.

Joachim, Franci, Helena és a Lovarda

Két Varázskeringő

ve, de ne zajongjanak annyira” — mondtam félve és félszegen, amin a közönség kitűnően mulatott. Talán csak azon derültek jobban, mikor Nádassy Anzival bilicipéden (mint köztudomású, ez egy olyan ósdi bicikli, aminek az első kerekén van a pedál) bekarikáztunk. Tulajdonképpen többre nem is nagyon emlékszem, bár lehet, hogy illene tudnom azt is, milyen érdemrendeket viselt XVII. Joachim. Ami pedig a mostani előadást illeti: kitűnően mulattam. S egy picit talán (bár ezt magamnak sem merem bevallani) irigyeltem is Varga Gyulát, aki XIII.,

mondta, hogy nagyon tetszik az őszinteségem. Hát ennyire emlékszem. Különben alig várom, hogy megnézhessem a mostani Varázskeringőt, amit betegségem miatt eddig nem láthattam. Gondolom, hogy a teljes gyógyulásomhoz majd hozzájárul Oscar Straus muzsikája és a vidám játék.

Máthé Éva: — Istenem, a Muzsikus Franci! Én talán meg sem ismerném már magam azokon a fényképeken. De azért, ha lehet, lopok egyet az archívumból. Szóval a Lovardába villamoson jártunk ki és villamoson szállították utánunk a ruhákat,

vagyis peches Joachim volt, mégis szerencséjének tartja, hogy ezt a szerepet eljátszotta.

Márffy Vera: — Talán el sem hiszik, hogy abban a régi Varázskeringőben én voltam Helena, vagyis a primadonna. Már bizony negyvenes, s emiatt kicsit szorongtam is, mert mint köztudomású, egy primadonna, az huszonéves. Horvai István azonban — akinek azt hiszem joggal adhatok a véleményére — megnyugtatót: szép vagy fiatal és varázsos. És azt is

kellékeket, mindent. A második felvonás már kezdődött volna, s az én kosztümöm sehol. Sirva fakadtam, s izgult mindenki. Aztán az utolsó pillanatban megérkezett a nagysztyéli. Hát így dolgoztunk akkor. Hegedülni természetesen igaziból akkor sem tudtam, és azóta sem tanultam meg. De az elhitétes azért sikerült. Mindent összevetve — akár hiszik, akár nem — nekem a mostani előadás (függetlenül a régi sikertől) jobban tetszett.

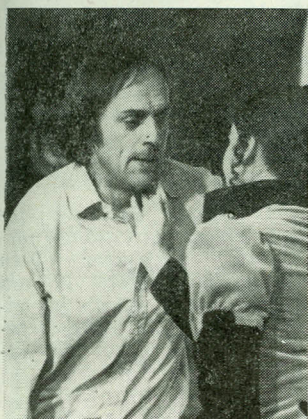

Ivanov a kritikák tükrében

Az Ivanov — az író első színpadi műve lévén — nyilvánvalóan nem kiérlelt, stílusában egységes csehovi alkotás még. Romantikus hatáselemek keverednek a realista lélekrajz és helyzetteremtés eszközeivel, a cselekmény sajátosan „színpadias”, itt-ott érzékeljük a későbbi Csehov dramaturgiájának, a „víz alatti áramlásnak” feszültséget teremtő jelenlétét is a történetben, amelynek egyenetlenül lassuló-gyorsuló a tempózása. Felmerülhet mindezek után a kérdés,

A kétrészesre összevont Ivanov komédiaként szólal meg a Miskolci Nemzeti Színház színpadán; furcsa, bizarr, leleplező játék, az igazi, nagy humanisták kegyetlen szókimondásának megfelelően. Hogy mennyire tudatos ez a törekvés, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy Illés István kitűnő díszlettervezője, Vayer Tamás leleplező lepkek közé fogta a teret. A rendező ezeket a lepleket lebbenti fel a szó legszorosabb értelmében, s így elének tárul a századvégi

van-e mondandója az Ivanovnak a ma embere számára. Olyan, amely indokolja, hogy a ráborított fehér bútorhuzatot fellebbentsük? Olyan, ami a darabbeli életet a mi életünk részévé teheti, visszhangozva bennünk, viszonyainkban, gondolatainkban és érzelmeinkben? Úgy gondolom, nem véletlen e korai Csehov-mű ma tapasztalható népszerűsége. Úgy gondolom, nem egy lezárt, történelemmé vált korszak problematikája csupán a tehetséges ember és a kibontakozását bénító közönyös és kicsinyes átlagközöreg konfliktusa.

(Észak-Magyarország — Papp Lajos)

rosz világ. Ebben a miliőben már nincsenek nyírfák (mert nem ezek a lényegesek) nincs tücsökciripelés, nem gling-glanagoznak öreg faliórák, a hangszerek pedig, melyek megszólalnak, fals, izgatóg hangot adnak. Egyszóval, nincs andalító harmónia, de van valódi unalom, önpusztító evés és ivás, vannak rozszul szabott, vedlett ruhák és elfuserált életek.

A vidéki orosz birtok udvarháza sivár és lehangoló; vodka- és heringszagú itt minden, és borzolja az idegeket a botladozó, nyekergő szonáta dallama. A szalon pedig a korabeli orosz élet valóságos pannotikumává nő ebben az előadásban. Egyaránt meg-

rendítő és nevetséges, hogy miként építgeti mindenki a maga kis kártyavárát, melyet egyetlen lehetetlenség összeomlasztani.

A bezártságnak, a kiút-talanságnak, a sárba ragadt életeknek megdöbbenítő kórképe bontakozik ki előttünk.

(Déli Hírlap — Gyarmati Béla)

★

A Miskolci Nemzeti Színház előadása: tartalmas, sokszínű és szép színházi élményt jelentett. Illés István gondos és tiszta rendezésében az igazi Csehov Ivanovjának valódi értékeivel ajándékozta meg a közönséget: érezte Csehov líráját, gyöngédségét, de félelmetes és pontos élet- és emberismeretét is; azt a Csehovot, aki — olykor ta-

lán sajnálkozva, mégis könyörtelenül — olyan eleven és szemléletes képekben itéli meg a múlt század nyolcvanas éveinek tehetetlen, akarátgyöngye, lusta, kicsinyes vagy éppen kicsinyesen törtető, mohó és hiú, vidéki és vidékies orosz nemeseit, polgárait, kispolgárait, értelmiségijeit, akár a mi Móricz Zsigmondunk a felszabadulás előtti magyarság hasonló, történelmi szerepüket eljátszott és önmagukat túlélte embertípusait... Egyet-értettünk ezzel az író tiszteletben tartó, elébe nem toladó, őt külsőlegesen és öncélúan át sem színező, meg sem „modernizáló” rendezéssel, meg is szerettük ezt, hiszen ez volt az alapja és záloga a minden mozzanatában és tényezőjében töretlenül egy-egyes egész előadásnak!

(Magyar Rádió miskolci stúdiója — Gyárfás Imre)

Jákó Pál örökre elment

Két hónap híján 77 éves volt. Pályakezdetétől a munkásosztály, a munkásmozgalom elkötelezettje, megalkuvást nem ismerő harcosa. Mindössze négy évet élt és dolgozott Miskolcon, de ez a négy esztendő meghatározó jelentőségű a város és vonzáskörzete színházi és egész szellemi életében.

Nem volt könnyű feladat poraiból újjáélesztetni 1957 őszén a Miskolci Nemzeti Színházat. Szét volt az zilálva. Az ellenforradalom zűrzavara, az azt követő sokféle személyi konkervencia, társulatscere, ideológiai tisztázatlanság az egyik nehezék — a szétbontott színházi épület a másik. Ekkor tartott lelegején a színház átépítése, a társulat a vasgyári művelődési házban, a kamaraszínházban és tájon játszott, gyakorlatilag alkalmas hely, otthon nélkül. Ilyen nehézségek között kezdett munkához 1957 őszén Jákó Pál, és november 6-án este a vasgyári művelődési házban már Gorbátov szovjet író drámáját, az Egy éjszakát játszotta a közönség, benne a színészként is bemutatkozó — Krivohatukij — igazgatóval. Miskolci igazgatásának négy esztendeje alatt sikerült újjáteremtene a színházat. Építőkel tárgyalta, anyagot szerzett számukra, közönséget szervezett, új társulatot teremtett. Sokszor hangzott: a színház ideológiai műhely. S ez nem jelszó volt nála, hanem művészeti és politikai tevékenységének meghatározója. Szervező, irányító, a színházon kívüli pártmunkában való nem kevés tevékenysége mellett rendezett, s nyolc szerepet játszott is. Emlékeztetőül csak kettőt említenek itt: Sartorius volt G. B. Shaw Szerelmi házasságában és Prohor Csapov Gorkij Vászsa Zseleznovájában.

Most már nem találkozhatunk többé. Fájdalommal búcsúznunk tőle, kegyelettel és tisztelettel emlékezünk rá.

(b. m.)

TARKA OLDAL

DECEMBERI KONCERT

A Miskolci Szimfonikus Zenekar és a miskolci Bartók Kórus, valamint a Magyar Állami Operaház énekművészei december 12-én hangversenyt adnak a Miskolci Nemzeti Színházban. Műsoron: Haydn: Nelson-mise, Beethoven: C-dúr mise op. 86.

★

VENDÉGSÉGBEN GYŐRÖTT

Kovács Mária érdemes művészt a Győri Kisfaludy Színház hívta meg vendégszerepelni. A dunántúli együttes Móríc Zsigmond Nem élhetek muzsikaszó nélkül című vígjátékát mutatja be, melynek egyik jelentős szerepét — a kitérő Zsani nénit — Kovács Mária-ra bízta. A művésznő, megannyi veretes drámai szerep után, szívesen vállalta ennek a csupaszív öreg hölgynek a megjelentését.

SZÓRVÁNYEMLÉKEK PÉCSI SÁNDORRÓL

Immár öt esztendeje, hogy eltávozott közülünk a magyar színházművészet egyik nagy tehetségű alakja, számos dráma és film főszereplője, Pécsi Sándor. Talán nem mindenki tudja, hogy a neves művész szűkebb hazánkban, Sajószentpéteren született, és a miskolci színháznál kezdte ragyogó ívű pályáját. Pécsi Sándor szinte minden színházbarátnak (a pályatársakról nem is beszélve) van valamely emléke. Évekkel halála után is őrizzük közvetlenségét, szíves szavait, tiszta emberiségét. A hajdani miskolci pályatársaknak — már egyre kevesebben vannak, akik Pécsivel együtt játszhattak — mégis gondolkodniuk kell, ha fel akarják eleveníteni azt az egyetlen szent, melyet Pécsi Sándor ebben a színházban töltött.

Az emlékek előhívása azért nem könnyű, mert a fiatal színész nem élt látványos életet. Szerette az alkotás csendjét, igazán csak a színpadon nyílt meg, ott mutatta meg sokoldalú — senkivel össze nem hasonlítható — képességeit. Még az államosítás előtt,

ÚJ MAGYAR FILMEK KÖZREMŰKÖDŐI

Az Ivanov című Csehov dráma címszerepét nagy sikerrel játszó Bács Ferenc filmfőszerepet kapott Kovács András új filmjében, a Ménesgazdában. A film felvételei novemberben kezdődtek. Kanalas László az évad elejétől részt vesz Bán Róbert Dóra jelenti című filmjének forgatásán. Színművésznünk néhány napot Svájcban is töltött, ahol a legendás híru Radó Sándor — akinek tevékenységéről a film szól — a második világháború alatt működött. A „Dóra-film” Varga Gyula és Somló Ferenc is játszik, színházunk tagjai közül. Blaskó Péter a Verekedők című — Szörényi Rezső által rendezett — filmben kapott feladatot, míg Kovács Mária A baleset című tévéfilmben (rendező: Gothárd Péter) játszik.

1948-ban játszott Miskolcon. Bánó Pál és Gulyás József emlékezete úgy őrizte meg, hogy szolid csendes fiatalember volt (már fiatalon is bölcs és érett), aki végtelen szeretettel csüggött édesanyján, akivel Miskolcon élt.

Számos karakter szerepet játszott itteni tartózkodása idején, a színház iránti mély alázattal, pályatársait szeretve és tisztelve. Hogy milyen sikerrel, milyen tehetséggel, azt talán a bizonyítjaita legékebben, hogy Várkonyi Zoltán az első meghallgatás után felvette a Művész Színház tagjai sorába.

A híressé lett Pécsiről már több a miskolci emléke. Egykori pályatársai elmondták, hogy milyen szeretettel fogadta őket alkalomadtán a fővárosban, hogy mennyire érdeklődött sorsuk, művészi feladataik iránt. Pécsi Sándor — ismételtette Bánó Pál — haláláig megmaradt annak a közvetlen, mindig fiatal és mindig nagyon bölcs embernek, akinek első alkalommal is mutatkozott, mikor átlépte a miskolci színház küszöbét.

Elhunyt Sebestyén Mihály

Életének 85. évében, 1977. november 2-án elhunyt Sebestyén Mihály, a Miskolci Nemzeti Színház nyugalmazott igazgatója és örökös tagja, a Színház- és Filmművészeti Főiskola volt tanára, gyémántdiplomás, a Munka Érdemrend arany fokozatával kitüntetett művész. Halálával családtagot veszítettünk, egyik tagját a színházművészek egymást ismerő, szerető családjának. A Miskolci Nemzeti Színház története elválaszthatatlan a Sebestyén-fivérek munkásságától. Sebestyén Mihály itt kezdte pályafutását, majd később, 18 évig volt igazgatója, szellemi vezetője ennek a színháznak, s emelte a társulatot az ország egyik legjobb vidéki együttesévé. Művészi rangot és anyagi biztonságot jelentett azokban az évtizedekben Miskolcon játszani. A korabeli tagok között itt találjuk színházművészetünk legjobbjait.

Kiváló színészpédagógus és igen jó színházszervező volt. Csaknem két évtizeden át következetesen építette erkölcsileg és anyagiilag színházát; progresszív műsorpolitikával, mindig nagy gondal szinre vitt műsordarabokkal. Az ő nevéhez fűződik az a csaknem ezer operaelőadás, melyet a húszas, harmincas években tartottak Miskolcon. A nézők talán még emlékeznek jubileumi kiállításunkra, melyen látható volt a Sebestyén Mihályt búcsúztató falragasz. 1939-ben valóni kényszerült a színházról. Mind a nézők, mind a társulat tagjai sirva búcsúztatták. Sebestyén Mihály azonban töretlen hittel élte túl a nehéz éveket, s a felszabadulás után ismét azok között láthatunk, akik a magyar színházukultúra újjászületésén fáradoztak. Tanára volt a főiskolának, s személyes példaadásával, jó tanácsaival mindig készségesen sietett a fiatal színművészek segítségére, akik otthonában a legutóbbi időkig szeretetre és megértésre találtak. A miskolci éveket, az itt megismert pályatársakat, barátokat soha sem feledte; mi is kegyelettel őrizzük emlékét.

MISKOLCIAK A RÁDIÓBAN

A Magyar Rádió rendezője Déry Éva — színházunk egykori tagja — időről időre szívesen tér vissza hajdani pátriájába, hogy miskolci színészekkel dolgozhasson. November 21-én rögzítették hangszalagra Ábrahám István, Csapó János, Kovács Mária, Máthé Eta, Csizsár Sándor, Palóczy Frigyes, Sallós Gábor, Csizsár András, Simon György és Somló Ferenc közreműködésével Caragiale: Két sorsjegy című rádiójátékát.

★

OPERA

A debreceni Csokonai Színház operaegyüttese a november 28-i nagy sikerű előadás után december 19-én megismétli színházunkban Puccini Pillangókisasszony című operájának előadását. Az előadás rendezője Kertész Gyula Erkel-díjas.

★

OKTÓBER ÚJTÁN

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójára készült irodalmi műsrot a díszelőadás után még tíz alkalommal mutatják be színházunk művészei. A műsor, melyet Szakonyi Károly szerkesztett és Sallós Gábor rendezett, nagy sikert aratott a tanuló ifjúság körében is.

GYÖNGYÖSSY KATALIN TÉVÉSZEREPBEN

A Magyar Televízió Nyitott könyv sorozatában láthattuk november 9-én Gyöngyössy Katalint, aki Jókai Anna A feladat című regényéből készített tévéjáték női főszerepét játszotta.

★

KITÜNTETETTJEINK

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulóján Siklósi Lászlót, színházunk művészeti főtájtárát a Munka Érdemrend bronz fokozatával tüntette ki.

★

Ugyancsak az évforduló alkalmából vette át a Magyar Népköztársaság Sport Érdemérem bronz fokozatát Szlaboda István, színházunk főpénztárosa, a Borsod megyei Asztalitenisz Szövetség főtájtára.

KONCEPCIÓ

Egy újdonsült színházigazgatólól megkérdezik:

- Mivel nyitod a színházat?
- A Hamlettel.
- Érdekes, van Hamleted?
- Nincs.
- Opheliád?
- Nincs.
- Gertrúdod? Claudiusod, Horatiód?
- Egyik sincs.
- Akkor hát mid van?
- Két sirásom ...